

4113.

1199

1199

N°. 4113.

A B D =

e h k

luggemise = õppimise ramat
pissokeste lastele

mis

H. Nylander,

2aiuse kihhelkonne - koolmeister,

wäljaandnud.

Tartus 1862.

Trükkitud H. Laakmanni juures.

Ms. 111

Q R R

Journal des sciences
mathématiques

Gebilligt von der Censur.

(Nr. 175.)

Dorpat, den 15. October 1862.

1199

1862

Verlag von ...

Sured tähhed.

A, B, D, E, G, H, I,
K, L, M, N, O, P, R,
S, T, U, W, X, Y, Z, ü.

Pisfokesed tähhed.

a, b, d, e, g, h, i, j, k, l,
m, n, o, p, r, s, t, u, w,
ä, ö, õ, ü.

Hälega tähhed.

a, e, i, o, u, ä, ö, õ, ü.

Häleta tähhed.

b, d, g, h, j, k, l, m, n, p,
s, t, w.

Kokkohüetamad tähhed.

ae, au, ai, äi, ea, ei, iu, oe, oi,
öi, õi, õu, õe.

Merimise katsed.

a) Rahhe tähhega sõnna = kõlksud.

ab, eb, ib, ob, ub, äb, öb, üb, õb, ba, be, bi,
bo, bu, bää, bö, bõ, bü, ad, ed, id, od, ud, äd,

öb, úb, öd, da, de, di, do, du, dǎ, dö, dō, ag,
 eg, ig, og, ug, ág, óg, ög, úg, ga, ge, gi, go,
 gu, gǎ, gǒ, gō, gú, ah, eh, ih, oh, uh, áh, öh,
 úh, öh, ha, he, hi, ho, hu, há, hǒ, hō, hú, af,
 ef, if, of, uf, áf, öf, öf, úf, fa, fe, fi, fo, fu,
 fǎ, fǒ, fō, fú — al, el, il, ol, ul, ál, öl, öl,
 úl, la, le, li, lo, lu, lá, lǒ, lō, lú, — am, em,
 im, om, um, ám, öm, öm, úm, ma, me, mi,
 mo, mu, mǎ, mǒ, mō, mú — an, en, in, on,
 un, án, ön, ön, ún, na, ne, ni, no, nu, nǎ, nǒ,
 nō, nú — ap, ep, ip, op, up, áp, öp, úp, öp,
 pa, pe, pi, po, pu, pǎ, pǒ, pō, pú — ar, er,
 ir, or, ur, ár, ör, ör, úr, ra, re, ri, ro, ru, rá,
 rǒ, rǒ, rú — as, es, is, os, us, ás, ös, ös,
 ús, sa, se, si, so, su, sǎ, sǒ, sō, sú, at, et, it,
 ot, ut, át, öt, öt, út, ta, te, ti, to, tu, tǎ, tǒ,
 tō, tú — aw, ew, iw, ow, uw, áw, öw, öw,
 úw, wa, we, wi, wo, wu, wǎ, wǒ, wō, wú.

b) Reist kofkopandud sönnad.

ab-bi, ub-ba, ad-ra, id-du, od-da, ud-du,
 öd-de, od-ra, ag-gu, eg-ga, ig-ga, ág-ga,
 ah-he, eh-ha, ih-ho, oh-hi, oh-to, öh-to, úh-he,
 úh-te, fa-bi, fe-da, fi-da, fǎ-na, al-la- el-la,
 el-lo, ul-lu, ol-le, öl-gi, ál-li, am-mo, em-ma,
 im-me, om-ma, um-ne, ám-mo, an-na, en-ne,
 un-ne, ön-ne, ap-pi, öp-pi, po-le, pu-ri, ar-wa,
 er-ne, úr-gi, rǒ-mo, af-si, if-sa, if-se, of-sa,
 sa-gi, su-gi, et-te, ot-to, út-le, út-te, ot-se,
 wa-ta, iw-wa, fo-wi-ta-ja, tu-wi-fe.

Kolme tähhega sönna = kölksub.

alb, alg, alt, ang, arm, ehk, elm, ilm, orm,
 ulw, und, usk, ärm, ölm, — bab, bad, baš,
 dab, dal, dan, daš, dat, daw, gab, gad, gar,
 gaš, gat, gaw, hab, hag, hač, hal, ham, han,
 hap, jad, jag, jah, jač, jal, jam, jan, kab, kad,
 kač, kal, kam, kan, kap, kar, kaš, kat, kaw, lab,
 lad, lag, lah, lač, lal, lam, lan, lap, laš, lat,
 law, mab, mad, mag, mah, mač, mal, mam,
 man, mar, maš, mat, nab, nad, nag, nah, nač,
 nal, nam, nan, nap, nar, naw, naš, pab, pad,
 pag, pah, pač, pal, pam, pan, pap, par, paš,
 pat, paw, rab, rad, rag, rah, rač, ral, ram,
 ran, rap, raš, rat, raw, sab, sad, sag, sah, sač,
 sal, sam, san, sap, sar, saw, tab, tad, tag, tah,
 tal, tam, tan, tap, tar, taš, tat, taw, wab,
 wad, wag, wah, wač, wal, wam, wan, wap,
 war, waš, wat, —

2.

bed, bel, deb, del, deš, ged, gel, gew, heb, hed,
 hem, hen, heš, keb, ked, keh, kel, kem, ken, kep,
 ker, keš, ket, kew, leb, led, leh, lel, lem, len,
 lep, leš, lew, med, meh, meč, mel, mem, mer,
 meš, met, neb, ned, nel, nem, nep, ner, new,
 peb, ped, peh, peč, pel, pen, per, pet, pew, reb,
 red, reg, reh, reč, rel, rem, ren, reš, rew, seb,
 sed, seg, seč, sel, sen, sep, seš, set, sew, tee, teg,
 teh, teč, tel, tem, ter, teš, wed, wem, wen,
 wer, weš, wet.
 bib, bid, bil, bin, biš, dič, din, diš, diw, gib,

gid, gil, gin, giw, hib, hid, hig, hiſ, hil, hin,
 fib, fid, fig, fih, fiſ, fil, fim, fin, fip, fir, fiſ,
 fit, fiw, lib, lid, lig, lih, liſ, lim, lin, lip, lir,
 liſ, lit, mib, mid, mih, miſ, mil, min, miſ,
 mit, nib, nid, niſ, nih, nil, nim, nin, nir, nip,
 niſ, pib, pid, pig, pih, piſ, pil, pim, pin, pip,
 pir, pit, piw, rib, rid, riſ, ril, rin, rip, riſ, rit,
 riw, ſib, ſid, ſig, ſih, ſiſ, ſil, ſim, ſin, ſip, ſir,
 ſiſ, ſit, ſiw, tib, tid, tig, tih, tiſ, til, tim, tin,
 tip, tir, tiſ, tit, tiw, wib, wid, wig, wih, wiſ,
 wil, wim, win, wip, wir, wiſ.

3.

bob, bod, doſ, hob, hom, jor, jog, kob, kod,
 kog, koh, koſ, kol, kom, kon, kop, kor, koſ, kot,
 lob, lod, log, loh, loſ, lom, lon, lop, lor, loſ,
 lot, moſ, mol, nob, noh, noſ, nor, noſ, not,
 pob, pod, poh, pol, pom, por, pot, rob, rod,
 roſ, rot, rop, ſob, ſog, ſoh, ſoſ, ſol, ſom, ſon,
 ſor, ſoſ, ſot, tog, toh, tor, toſ, woſ, wol,
 wom, wop, wor, bud, buſ, bul, buſ, dub, dud,
 dul, duſ, dut, duw, gub, gud, gul, guſ, gur,
 hub, hud, huſ, hul, hur, huſ, kub, kud, kuſ,
 kuh, kul, kum, kun, kup, kur, kuſ, kut, lub, lud,
 lug, luh, luſ, lum, lun, lup, lur, luſ, lut,
 mub, mud, muh, mul, mun, mur, muſ, mut,
 muw, nub, nud, nug, nuh, nuſ, nul, num,
 nun, nup, nur, nuſ, nut, nuw, — pub, pud,
 pug, puh, puſ, pul, pun, pur, puſ, puw, rub,
 rud, ruſ, rul, rum, run, ruſ, rut, ruw, ſub,
 ſud, ſug, ſuh, ſuſ, ſul, ſum, ſun, ſup, ſur, ſuſ,
 ſut, ſuw, tub, tud, tug, tuh, tuſ, tul, tum, tun,

tup, tur, tuš, tut, tuw, wub, wud, wuh, wuf,
 wul, wup, wur, wuš, wut —
 hāb, hād, hāf, hār, hās, hāw, kāb, kād, kāg,
 kāh, kāf, kāl, kām, kān, kāp, kār, kās, kāt, lāb,
 lāh, lāf, lāl, lāt, mād, mäg, māh, māl, mān,
 mār, mās, māt, nāg, nāh, nāf, nāl, nār, nās,
 nāt, pād, pāh, pār, rāg, rāp, rāt, sāg, sār, tād,
 tāh, tāf, tāp, wāg, wāh, wār, wās, hōb, jōg,
 kōb, kōw, lōm, lōn, sōb, tōb, kūb, kūh, kūf,
 kūl, kūm, kūn, kūp, kūr, kūš, kūt —

Reiſt kahe- ja kolme-tāhhelistest ſonna-
 kōlksudeſt kokkopandud ſōnnad.

lub-bab, tab-bab, ſab-bad, wab-bad, kab-baš,
 kar-dab, kur-dab, kal-dal, war-daš, Šš-san-dal,
 ſa-daw, ſō-daw, ſag-gab, ſag-gar, ſeg-gab,
 nag-gad, kun-nin-gat, pag-gar, ſeg-gaš, ig-gaw,
 hal-jad, ham-maš, hap-pu, har-jad, kab-bel,
 kab-ba, kad-daſ, kad-de, kad-duš, kah-jo,
 kah-hin, kal-lab, kal-lad, lad-duš, lab-bid,
 lad-waš, lag-gi, lah-kuš, laſ-kaš, lam-maš,
 lan-geš, lap-ſed, kat-laš, kan-nad, kap-paš,
 kar-ja, kam-ſol, kaš-ſuſ, kat-sub, lat-sub,
 law-wal, kaw-wal, pah-mad, tūm-mad,
 mag-gab, mah-tuš, maſ-ſab, Šum-mal,
 mam-ma, man-gub, mar-jad, kūl-maš, mat-tid,
 hūp-pab, tap-pab, kūn-nad, nag-gin, nah-kaš,
 naſ-sub, nal-jab, en-nam, nap-ſuš, pab-ber,
 pad-da, pag-gan, pah-kuš, pah-ha, paſ-kub,
 pal-jaš, pam-bud, pan-dud, pan-nid, pap-pid,
 par-daš, paš-ſib, pat-tud, pat-ſaš, hūp-paw,

fär-rab, rad-dal, rag-gin, rah-he, rak-ked,
 for-ral, ram-mus, ran-nas, rat-sul, or-raw,
 sad-dab, sag-ge, sah-ha, sak-sad, sal-lib,
 sam-mud, san-did, sap-pid, sar-wed, os-saw,
 kat-tab, mat-tab, rat-tad, tag-ga, tah-hab,
 tal-lad, tam-mif, tan-gus, tap-nud, tar-gad,
 tas-kus, tat-tif, tut-taw, wab-bin, wad-din,
 wag-gus, wuh-hus, wak-kas, wal-mis, wam-
 mus, wan-nus, wap-per, war-ras, was-sar,
 wat-sas, kül-was.

2.

eb-bed, küb-bed, küb-deb, pud-del, wed-del,
 mun-na-des, pul-gad, wal-ged, per-gel, pe-gel,
 tug-gew, teg-gew, läh-heb, täh-hed, lüh-hem,
 üh-hes, keb-ja, puh-kab, puh-ked, uh-ked,
 keh-had, kel-lad, roh-kem, ken-na, kep-pid,
 ker-ris, kes-sas, ket-ten-dab, kew-wa-de, tul-leb,
 lil-led, leh-hed, lel-lel, ül-lem, üt-len, lep-pif,
 les-sis, tul-lew, wöt-med, meh-hed, mek-kib,
 mit-med, nem-mad, mer-res, mes-si, met-sis,
 tun-neb, er-ned, an-ned, nen-ned, nep-pid,
 sig-gi-new, peb-red, ro-ped, peh-med, pek-sed,
 pel-gus, pen-dis, pet-tis, sur-reb, fur-red,
 reg-gi, reh-ha, rek-ke, jär-rel, su-rem, ren-nis,
 tör-res, sur-rew, joo-seb, suk-sed, jal-gas, seg-
 gas, sek-ka, sen-nel, sel-lel, sep-pis, ku-ses,
 hai-sew, teh-tud, tek-kis, tel-lis, tem-mal, ter-
 ras, tös-tes, sar-wed, wem-lad, wen-nad,
 wer-res, wes-sif —

3.

hal-bib, hal-bid, kul-bid, tu-bin, kul-bis, ju-did,

jo-dif, müd-din, mud-dis, sün-diw, sel-gib, sol-gib, sol-gid, öl-gil, kåg-gin, sel-giw, toh-hib, jah-hid, hig-gis, keh-hit, hil-ja, hin-ges, kil-gid, fig-gin, kih-hus, kif-kas, kil-lud, kim-bus, kindad, kip-par, kir-bud, kis-ti, kit-sel, kiw-wis, lib-lif, kul-lid, lig-gi, lih-has, ar-mo-lif, lim-ma, lin-nas, lip-pud, lir-ri-seb, lis-fas, lit-sub, li-mib, sil-mib, mid-da-gi, Mih-kel, süd-da-mid, för-mil, pom-min, kom-mis-tas, mit-med, sun-nib, tun-nid, kan-nif, un-nif, nih-hu-tas, nil-pas, nim-mel, nin-nas, nir-gid, nip-pud, nis-sad, tül-pib, pid-di, pig-gi, pih-ho, pik-ne, pil-lud, pim-me, pin-nud, pip-par, por-rin, rip-pub, ris-tis, pär-rit, när-riv, sib-bul, jam-sid, sig-gib, sih-hin, sik-kud, söl-med, Sim-son, sin-nab, sip-leb, sir-rin, sis-se, sit-tab, hob-bo-ne, ho-li-kas, hom-men, ho-nes, ho-pis, ho-wis, ko-did, kog-ri, koh-hin, kok-kad, kol-lin, kom-mis-tab, kon-did, kop-pif, kop-pu-tab, ko-rit, kos-si-ma, koti-taf, lob-ba, loh-fus, lor-rin, noh-ho, nof-kad, no-rus, Ra-bob, pob-bin, pod-din, po-lel, pot-tis, ro-bid, roh-hi, rot-tid, sob-bin, soh-hin, sol-kes, sop-pa-ne, sor-ris, to-bis, ton-did, top-pis, toš-sin, woł-kid, wol-li, wom-mil, wop-sus, wor-mid —

4.

kub-bo, kud-deb, kud-dub, kuf-kub, kul-lub, kum-mab, kup-par, kur-nab, kus-tub, kut-sub, kus-seb, lub-ba, luh-ha, luf-fus, lum-mi, lur-jus, lus-til, lut-tif, mud-da, mun-na, nug-ga, nuk-kas, num-mer, nup-pus, nur-jas, ah-nus,

pud-ro, pug-gal, puh-kab, pun-na-ne, pup-per,
 pur-ro, ruk-kis, rus-so, rut-to, sug-ga, suk-kad,
 sul-la, sum-ma, sur-nud, tub-ba, tuk-kid, tul-li,
 tun-gal, tup-pes, tur-ro, tus-tik, tu-wi-ke,
 wed-del, wuh-hin, wul-lin, wur-rin, wut-tid,
 hää-bi, häd-da, kää-bi, käd-di, kää-gu, läb-bi,
 läh-heb, läk-ka-tab, läl-lab, Lät-la-ne, mäd-da,
 mäg-gar, mäh-kes, mäl-lo, mär-ra, mät-tas,
 mäs-sis, näg-go, näh-ha, näl-gas, näp-pud,
 när-wak, päh-kel, pär-ris, pä-tfik, pä-wad, rä-
 gib, rä-kis, säd-de, säg-ga, sär-jed, sä-red, sär-
 gid, täd-di, täk-ke, tän-na, wäg-ga, wäh-he,
 kō-gis, kōn-nis, kōr-rin, kōs-sis, kōō-tud, lö-
 dud, lög-ga, möm-min, mör-rin, nö-bid, rö-gib,
 rök-ken-dab, rö-wib, tön-fid, hōb-be, kōb-jas,
 kōw-wer, sōb-ber, tōb-ras, lōn-gas, küb-bar,
 küh-mus, kūt-mas, küm-nes, küp-par, kūr-bis,
 kūs-sib, kūt-ked.

Witkemad ühhekölkfulised sõnnad.

haaw, hiir, hing, hool, hoow, hilp, kiisk, kiil,
 külm, kand, kilp, king, kints, kool, koor, kaal,
 kahl, kraaw, kõrw, — laan, lamp, lang, laps,
 lee, liisk, liiw, lohk, luud, lomp, look, loom,
 maa, mees, must, mets, mast, Mats, malk,
 muhk, maal, mahl, maks, määär, müür, münt,
 miks, neer, nirk, niisk, nilb, noor, noos, nõör,
 nõöp, paas, paar, paat, pakš, piir, piit, pilt,
 rand, rist, riisk, riit, rind, riik, saag, saak, sahk,
 saad, sap, saps, saks, sant, salw, seen, sees, siis,
 siid, siil, film, suu, suur, suk, sulg, solk, sool,

söök, sööt, süü, taat, taht, tahk, tamp, tang,
talb, taar, teng, tool, tohl, tomp, toos, troost,
tilk, ting, tiiw, tihn, tiir, Tiit, tuur, tüür, tusk,
tum, tuul, tuhk, waal, waat, waht, waks,
waan, wars, weel, wiil, wimp, wihk, wiik,
wiit, wiht, worst, worm, wähk, wäät, wölw,
wööt —

Ühhe hälega fokkohüetawad tähhed, ning neist
fokkopandud sõnnakölkfud.

ae, ai, au, äi, ea, ei, iu, oe, oi, ui, öi, öi,
öu, öe. — ae, fael, faew, laew, pael, nael,
fae, tael, waew,

ai, Kai, lai, laim, Mai, pai, sai, wai,

au, haud, laud, naud, raud, rauk, sau, taud,

äi, jäi, käi, läi, näi, täi,

ea, hea, heal, jea, Pea, pea, peal, seal, teal,

ei, leib, reis, weis

iu, kiud, liud, piu, siuk,

oe, koer, poeg, toe,

oi, foi, foit, loim, toim, toit, pois,

ui, luit, luitk, suits, tuitk,

öi, köis,

öi, löi, löim, nõid, söi, söim, söit, wöi, wöim,

wöit, — öu, jõud, nõu, põud, sõud,

öe, öel, löeg, mõek, nõel, sõel —

Rahhekölkfulised sõnnad.

fael-kot, fael-kook, töö-waew, fae-laud, leht-täi,
sea-reis, puu-liud, ree-talb, puu-halg, alt-pool,
raud-ang, puu-kool, kilp-film, wee-kraaw, maa-
mees, Must-mets, wass-nööp, rist-teel, puu-riit,

juu-täis, tang-sool, wee-tiik, jooik-sik, förts-mik,
 pleek - plats, wask - traat, pruuk - liik, seer - sant,
 kind-ral, tahk-jas, arm-sast, am-must, keld-ris,
 förk-med, praam-sild, loot-sik, lont-rus, fork-
 tam, mää-kits, wärk-raud, pea-taud, löik-raud,
 jõe-kean, wee-loisk, nööp-nöel, köer-film, söer-
 film, öe-mees, johw-söel, poe-mees, poe-pois,
 koe-rus, löi-med, nöi-dus, söit-jad, wöit-jad,
 nöud-ma, söud-ma, wöi-ma.

Gesuggused sönnad, kus **hh**, **hk**, **ht**, **ks**, **kj**,
kt, **kk**, tullemad werimises lahutada.

Kah-ha, lah-ha, rah-ha, kuh-ho, luh-ha, muh-
 hu, noh-ho, puh-hu, suh-hu, tuh-ha, wah-ha,
 wäh-he, wäh-hid, wih-had, nüh-hi, mäh-ti,
 mäh-kes, nah-ka, tuh-ka, puh-ka, ah-tes, kah-te,
 reh-te, pih-ta, sih-ti, wih-ti, jak-sab, lak-sub,
 mak - sab, nak - sub, rak - sub, tik - sub, siuk - sub,
 mahk-jas, nahk-jas, pahk-jas, tahk-jas, tak-jas,
 as-tel, as-ti, ars-ti, käs-ti, wars-ti, wors-tid,
 häs-ti, küps-ta — Ges-ti, is-tu, kis-ti, pis-ti,
 wis-tist, os-tab, töš-tab, lus-ti, tus-tis, kas-ke,
 ras-ke, was-ke, les-ke, mes-ki, wes-ki, os-kab,
 noos-kab, roos-ka, tus-kab, luis-kab, nuus-kab,
 tuis-kab, wis-kab, naas-kel, wask-sep.

Kolmekölkfulised sönnad.

Ur-mas-tus, äb-ba-ust, em-ma-ne, ig-ga-west,
 ih-ho-liik, jag-ga-ma, lam-bu-rid, löh-han-dik,
 ma-nit-sus, mat-tu-sed, meh-hi-ne, me-le-kas,
 na-bu-ris, nar-rit-sas, när-wa-kas, näp-pit-sas,

nai-rið-maa, nal-ja-kað, or-mu-ſed, ob-li-kað,
 ðn-nið-tuð, ðp-pi-poið, om-ma-ne, or-ja-lapð,
 oh-ha-kað, pal-lu-ma, pal-ga-tud, pei-o-poið,
 prað-fi-ma, pöh-ja-to, pöd-du-rið, pöl-le-ma,
 ram-mo-to, rat-tað-ſep, rab-ban-duð, rat-ſu-tið,
 röh-ga-tuð, röh-muð-tuð, trööð-ti-ma, rum-mo-
 pu, rut-tu-kað, rum-ma-luð, rüw-we-daſt,
 ſað-la-ne, ſal-la-lið, ſam-mel-maa, ſad-du-lað,
 ſön-na-tud, ſip-pel-gað, ſöm-me-rad, ſu-li-ſed,
 ſüð-da-mið, ſun-di-muð, tar-wi-tuð, ter-wi-ſed,
 til-gu-tið, tol-mo-tud, tör-wa-tud, tu-lið-paſt,
 tüð-di-muð, wab-ban-duð, wal-lan-dið, wed-
 do-pulð, wi-ſa-kað, wo-ri-meeð, wöör-mön-der,
 wölg-la-ne, wan-gi-torn, wed-de-lið.

Netjakölkſulifed ſönnad.

Al-la-we-re, al-luð-ta-ma, al-wa-mi-ne, ar-
 mað-ta-ma, ar-mo-li-ne, ar-wa-mi-ne, är-ra-
 ta-ma, að-ſu-ta-ma, en-ne-aeg-ne, ed-deð-pið-
 di, er-ne-war-red, hal-lað-ta-ma, hal-jin-da-ma,
 hin-gað-ta-ma, hin-ge-li-ne, hir-mo-ta-ma,
 jah-hu-ta-ma, jät-ku-li-ne, juh-ha-ta-ja, juh-
 ha-ta-ma, jah-wa-ta-ma, in-ni-me-ne, im-me-
 li-ne, ið-ſe-päi-nið, ih-hal-da-ma, ið-kað-da-ma,
 ka-gu-ta-ma, kað-ker-da-ja, kan-gu-ta-ma,
 kan-ge-kael-ne, kan-na-ta-ma, kar-rað-ta-ma,
 kað-fi-rat-tað, koe-ra-kööm-nið, kað-keð-ta-ma,
 kår-je-með-fi, kå-rið-ſug-ga, kel-mið-tüð-kið,
 köl-wa-tu-mað, lag-gu-ne-ma, lap-pu-li-ne,
 leh-he-li-ne, lau-lo-poi-fið, lun-nað-ta-ja,
 meeð-te-rah-wað, með-fi-la-ſed, min-neð-ta-ma,

mu=fi=kan=did, mun=na=reb=bo, mes=fi=la=ne,
 met=te=to=ja, naes=te=rah=was, nal=ja=heit=ja,
 nif=kas=ta=ma, nif=ku=ta=ma, nih=hu=ta=ma,
 neit=fi=ke=sed, no=ro=ke=sed, öl=le=kub=bo, öh=hu=
 ta=ma, öp=pe=ta=ja, Pal=lo=per=re, par=ran=da=ma,
 fit=ta=ko=rem, tül=lit=se=ja, tu=sel=da=ja, taf=ki=s=
 ta=ma, üt=le=aeg=ne, wah=he=ta=ja, wal=lu=ta=ma,
 wil=li=s=ta=ma, wen=ni=ke=ne, Wen=ne=la=ne,
 wes=fi=wes=ki, we=ri=mi=ne, we=re=mi=ne, wil=ja=
 wed=do, wil=ta=ki=te, wi=so=pae=lad, wes=fi=rat=tas,
 wors=ti=war=ras.

2.

Ab=bi=ka=sa, ab=bi=el=lo, ar=mo=li=kult, äb=ba=
 usk=lik, el=la=mi=ne, en=ne=muis=te, en=ne=aeg=ne,
 et=te=wöt=ma, ek=fi=tu=sed, häd=da=li=ne, id=dan=
 du=sed, ih=hal=da=mist, him=mus=ta=mist, jam=fi=
 mi=sed, kar=ri=ka=rad, kib=bo=wit=sad, koh=to=
 möist=ja, lah=ti=lö=ma, löd=di=se=ma, lap=pi=li=ne,
 löh=han=di=kud, ma=ja=li=ne, met=sa=li=ne, nob=be=
 das=te, nör=ku=mi=ne, no=da=meh=hed, noh=
 hi=se=ma, nur=ja=tu=mad, pot=tis=sep=pad, pul=ma=
 li=sed, pur=jes=ta=ma, pöh=ja=pool=sed, pud=de=
 ne=ma, rah=ho=li=ne, rip=pa=kil=le, rod=di=se=ma,
 rak=ken=da=ma, san=di=kod=da, saw=wi=ho=ne,
 tal=lo=rah=was, tüt=tar=lap=sed, tun=nis=meh=hed,
 tüd=di=mi=ne, wan=gi=wed=do, wal=la=li=ne,
 wi=ro=li=ne.

Witkemad sömmad.

Ne=gu=ta=mi=ne, ae=was=ta=mi=ne, ah=has=ta=mi=ne,
 ah=nes=ta=mi=ne, al=li=ta=mi=ne, as=su=ta=mi=ne,

aw-wal-da-mi-ne, eh-hi-ta-mi-ne, el-li-ta-mi-ne,
 hää-bis-ta-mi-ne, him-mus-ta-mi-sed, jag-ge-le-
 mi-ne, kah-han-da-mi-ne, kal-la-püüd-mi-ne,
 kel-la-lö-mi-ne, kind-ral-ku-ber-neer, koh-to-möist-
 mi-sed, lah-hu-ta-mi-ne, lau-la-ta-mi-ne, lep-pi-
 ta-mi-ne, löu-gu-ta-mi-ne, mer-re-hob-bo-ne, met-
 sa-el-la-jad, mit-me-sug-gu-sed, mön-nu-sa-mas-te,
 nal-ja-heit-mis-sed, nut-to-pis-sa-rad, oh-wer-da-
 mi-ne, On-nis-teg-gi-ja, pa-sa-tal-le-ke, pat-tust-
 pöör-ma-ta, pör-go-wär-ra-wad, püh-hit-se-ma-ta,
 rö-mus-ta-mi-ne, sön-na-kuul-mi-sest, tül-lit-se
 mi-sed, ük-si-pid-di-ne, üm-ber-pö-ra-ma, wal-le-
 tun-nis-mees, wes-si-wär-ra-wad, wih-has-ta-
 mi-ne, wil-le-puh-ku-ja.

2.

Al-lu-tag-gu-se-maa, är-ra-lun-nas-ta-mi-ne, ül-
 les-är-ra-ta-mi-ne, wäl-ja-wal-la-mi-ne, ül-le-
 ma-wal-lit-se-ja, täh-he-le-pan-ne-ma-ta, ar-mo-
 ku-lu-ta-mi-sed, pär-ran-du-se-jät-ja, wal-le-möt-
 le-mi-sed, war-jo-näit-mi-sed, maa-wä-ri-se-mi-ne,
 ne-kru-ti-wöt-mi-ne, wer-re-wal-la-mi-ne, är-ra-
 wal-lit-se-tud, huf-ka-möis-te-tud.

Mönned wöerakele nimmetused ja sönnad.

Ab-ra-am, Ab-sa-lom, A-mos, E-li-as, E-li-sa,
 E-li-ud, Ek-ba-ta-na, E-sè-ki-el, E-we-sus,
 En-dor, hal-lè-lu-ja, Ja-kò-bus, Je-hò-wa,
 Je-sus, J-sa-ak, Je-re-mi-as, Je-sà-i-as,
 Jo-el, Jo-nas, Jo-su-a, Jè-ka-ri-ot, Kab-ri-el,
 Kà-in, Ka-mà-li-el, Ka-pa-dò-ki-a, Ki-li-ki-a,
 Ko-lòs-sus, Ko-rin-tus, Kor-nè-li-us, Ko-li-at,

Kü-ri-e-lèi-son, Kü-rè-ne, Ma-la-ti-a, Mat-
tè-us, Mar-kus, Me-li-te, Naat-sa-ret, Nà-in,
Na-in, Ni-ka-nor, D-se-a, D-nè-si-mus, Pam-
wi-li-a, Par-men, Pat-mos, Pi-ti-nia, Per-
gà-mus, Pon-tus, Pont-si-us, Pi-là-tus, Pro-
fo-rus, Rut, Sa-dok, Sa-mu-el, Sal-ma-
nas-sar, Saul, Si-me-on, Sa-ni-el, Tää-mas,
Tees-sa-lo-nik, Ti-mò-te-us, Ti-mon, Tü-á-ti-ra,
Wi-le-mon, Wi-li-p-pus, Wi-la-dèl-wia.

Wissokesed luggemise katsed.

Min-na ol-len weel lap-se ar-rus. Lap-sed
ei mõis-ta weel mid-da-gi, ning pe-a-wad
õp-pi-ma. Kui ma ho-li-kalt täh-he-le-
pan-nen ja ag-ga-ralt õp-pin, siis saan ma
tar-ge-maks. Kui ma weel mit-to aas-tad
kas-wan, siis läh-hen ma pit-kaiks ja tug-
ge-waks, ning loe-tak-se mind siis täis-kas-
wand in-ni-mes-te ar-ru-li-seks. Täis-
kas-wand in-ni-me-sel on kõik ham-bad suus.
Tem-mal on tug-gew ih-ho-ram-mo, ta
jõu-ab tööd teh-ha ning pal-jo tõs-ta. Kel
jõu-do on, ag-ga ei tah-ha tööd teh-ha,
on laisk. Kes sed-da las-seb huk-ka min-na,
mis tem-ma ho-leks on an-tud, se on ho-
le-to. Kes töö ehk tõst-mi-se ju-res kääd
lah-ti las-seb, se on wed-de-lif. Kes töö-le
kül hak-kab, ag-ga wars-ti seis-ma jät-tab,
se on wirt-sik. Se-sug-gu-ne ei kõl-ba
kel-le-le-gi, ei tem-mast pe-ta lug-gu. Ag-ga
min-na tah-han om-ma jõu-do mõ-da al-la-ti

õp-pi-da, tööd teh-ha, ho-li-kas ja tüd-di-
ma-ta ol-la, et min-nust õi-ge tar-wi-li-ne
in-ni-me-ne saaks. Tub-li in-ni-me-ne köl-
bab ig-ga-le po-le, tem-mast pe-ab ig-ga-
üks lug-gu. Kül-tei-e sa-te näh-ha, et
min-nust tub-li mees kas-wab.

2.

Ma ol-len wei-ke lap-so-ke
Ja pü-an õn-nis-tust;
Ma ol-len ram-must nõd-ru-ke,
Ei te-a hak-ka-tust.

3.

Kas sel lin-no-ke-sel mur-ret?
Kust ta saab, mis ta sööb?
Kas ta näl-ga sur-reb?
Tem-ma lo-dab lo-ja pe-a-le.
Hüp-pab se-al, ok-sa pe-al
Rõõm-sast tõs-tab hä-le.

4.

Jehowa kartus on tarkuse hakkatus. Kule
mo poeg omma isja õppetust! ja ärra jätta
mitte mahha omma emma kässoõppetust. Sest
need on sinno peas kui armoehte ja keed so
kurgo ümber. Mo poeg! kui pattused sind
awatawad, siis ärra wõtta mitte nende nõu.
Mo poeg! ärra käi mitte teed nendega;
kela omma jalga nende jalgteed käimast.

5.

Kui Moses Sina-i mäã peale kauaks wi-
bis, hakkasid Ibraeli lap-sed Aroni wasto

räkima ja ütlesid: meie ei tea, mis Mose-
sega on sanud, et te meile Jummalad, kes
meie eel käiwad. Aaron küsis neilt kulda
ja hõbbedat ja tahtis neile Egiptuse rahwa
wisi järrele härja kujo Jummalaks teha.
Agga kulda ja hõbbedat olli kassina, sepär-
rast ei sanud kujo mitte härja, waid agga
wassika suruseks. Selle ümber hakkas nüüd
rahwas tantsuma. Agga Jehowa näggi sedda
üllewelt ja ütles Mosele: minne alla; mo
rahwas on minnuft ärratagganend. Kui Mo-
ses alla tulli, ja rahwa wallatuft kuldwassika
ümber näggi, süttis ta wihha põllema, ta
wõttis selle kujo ja põletas sedda ärra tuh-
haks. Agga Aaroni, omma wennaga, tõr-
reles ta kõwwaste, ning Iseraeli lapsi nuhtles
ta selle ülleastmise pärrast. Sest Jehowa
Jummal olli öölnud: Sul ei pea teisi Jum-
malaid ollema minno kõrwas.

6.

Ükskord käis soldat ratsa omma teed rikka
mõldri pleekajast möda, kus palju kanguid
plegi peal ja õfeks sinna unnustud ollid.
Maesel soldatil olli mitto last ja neil ride
pudus. Kurri himmo ajas tedda pleekaeda
üht kangast omma lastele wõtma. Ta püdis
omma õelust omma häddaga wabbandada,
pealegi sedda Jummalala armsõrmeks kita, et
ta tedda õnnekohta sesugguse paika juhata-
nud. Agga seal ärkas ta süddametunnistus
ja ütles temmale: Karda Jummalat ja pea

temma käsjud. Ta läks rutto ajast wälja, ning tuppä, ärratas perremehhe, räkis omma kiusatust ning käskis kangad ärrawötta, et mõnni teine kiusatuse sisse ei langeks. Kui mõlder sedda kulis, olli temmal soldati Summalakartusest ni hea meel, et ta tedda emalt sötis, siis ühhe tükki löuendit kirstust wöttis ja ütles: säh, wötta sedda auga, ja kanna terwisega; ning kui sul hädda kääs, siis ärrannusta mulle sedda kõnnelda. Römopisfarad filmis, tännas soldat ja läks omma teed. Ta olli römüs, et Summalakartus tedda kurja tö pealt pelletanud.

7. Halle linnas Saksamaal kaswis ja käis kolis noor mõisnik Baron Kanstein. Kui ta Summala armastusest kulis räkivad, kes omma poega pattuste innimeste lunnastamiseks maailma sisse saatnud; siis wöttis ta ommas süddames nõuks, ka Summalat kõigest süddamest wasto armastada. Kui ta mehheks sai, asutas ta ommast warrandusest sealsammas Halle linna waestemajas suurt ramato trükki, kus Piibli ramatuid pididi trükkitama ja odawa hinnaga rahwa kätte soetadama, et innimesed sealt seest pididid Summala armastust kuulma, ja õppima Summalat armastama.

8. Euterust kutsuti Wormsi linna kohto ette, omma õppetuse pärrast arwo andma. Temma

waenlased ähwardasid tedda kangeste. Agga temma sõbrad ollid murrese temma pärrast ja saatsid temmale sõnnumid tee peale wasto, et ta omma waenlaste küsi ei tulleks, waid ennemine ümberpööraks. Agga Euterus kostis: „kui Wormsis ni paljo kurradid olleks, kui kiwra kattustel, siiski ma tahhan sinna minna, ja Issandat Kristust tunnistada. Kui Summal meiega on, kes tahhab siis meie wasto olla!“ —

9.

Apostlide aeges olli Ananias omma naese Sawiraga omma pärrandust münud, muist hinda kõrwale pannud, agga muist Apostlide jure tonud ja ütles sedda täie põllohinna ollewad. Kui Petrus sedda kulis, ütles ta: miks on sadan sinne süddame täitnud, et sa olled pühha Waimule wallet rätinud, ja muist põllohinda kõrwale saatnud? Sinna ei olle walletanud innimeste, waid Summala ette. Seddamaid langes Ananias mahha ja heitis hinge. Agga nored mehhed kandsid tedda wälja ja matsid mahha. Kolme tunni pärrast tulli temma naene Sawira ja rätis sest põllohinnast nisammoti kui ta mees. King Petrus ütles: miks pärrast on teil üks nõu olnud Issanda Waimo kiusata? — Siis langes ta warfi temma jalge ette mahha ja heitis hinge. Agga needsammad nored mehhed kandsid teddagi wälja ja matsid tedda mahha.

Urge efsige mitte, Summal ei anna en-
nast mitte pilgata.

10.

Andres ellas omma naesega tahhekeisi. Ei olnud neil lapsi. Kül nad teggid tööd; ei olnud neil aega argipäwal egga piddand pühhapäwa. Siiski olli nälg kannul. Ütsford tulli ta sures puduses koolmeistri jure leiba laenuks palluma. Se immetses, kuidas neil pudus wõiks olla, sest leiwaraiskajaid ep olnud neil mitte. Andres ütles: ei minna sedda mõista, ma teen kül tööd ja mo naene ka, agga ei sa meie leiwaforda kätte. Koolmeister wastas: sedda ma ollen kül näinud; agga ka sedda, et sa ei pühhapäwagi pea, ja arwad omma rohke töga ennesele warra kogguda. Sa warrastad Summala kääst Temma pühhapäwa ommale tööpäwaks ja tahhad, et Temma sinno tööd selle eest peaks õnnistama. — Andres hakkas arro piddama ja mu ristirahwa kombel pühhapäwal kirrikus käima ja ka Summala sõnna prukima: — ning wata immet! — töö sai tehtud ja — leiwaford tulli ka kätte.

11.

Ennemuisstne jut rägib, et wannal pimmedal paggana ajal lapsed omma wannadusest nõdraks läinud wannemid metsa pu alla winud surrema. Selle tarbeks olnud neil kelt, mis lakkaotsel seisnud. Ütsford olnud siis sel ajal poeg jo majapiddaja ja lasteisfa; agga

ta wannadu)est wäti isfa olnud temmal toita. Sedda arwas ta liaks koormaks, tõi kelgu lakkautsalt, panni isfa peale ja wiis metsa kannu alla. Agga kelgu ripputas puoksa külge. Temma pissoke kümne aastane poeg olli kasaläinud ja kui ta näggi, et isfa kelgu tahtis metsa jätta, ütles: isfa, wime kelgu koddo; — kellega ma muido sind seie toon, kui sa wannaks saad! — Issa sai sellest parremat mõttet, ta wõttis kelgu puokstast, panni wannaisfa peale ja tõi koddo. Ring kõi said sõnud ja kõi gil olli maad ellada.

12.

Meie päiwil aetakse sagedaste wannemad, kui nad maja laste nimmele andwad, sauna nurka. Gaan olli ommad pojad ja tütrid kaswatanud ja wäljapannud, agga Mardi kätte andis tallo, ja jäi isse ta temma jure ellama. So olli Gaan kuuskümmend aastat wanna, ja Mardi lasteperre sureks läinud, siis ütles wannaisfa pojale: sinno perre on jo suur, ruum lähheb kitsaks ja sa ei jõua meid kõi eennam toita, sepärrast lähhen ma õige wannaemmaga sauna. — Agga poeg wastas: ei isfa, ärgo sedda sündko. Eks sa tea, et läbbilõigatud leib eennam ei tahha kokkopahluda; ja eks sinna siinsammas meid kõi olle sureks kaswatanud; ning miks sa tahhad Gummala õnnistust minnult ärra ja tühja sauna wia, kus sedda kellelgi tarwis ep olle! — Wanna Gaan jäi poja jure paigale. Ta

ellas 76 aastat wannaks, watas laste järrele ja tallitas koddomail. Weel wiimisel süggisel tulas ta wiljad ja panni kotti, ning surri talwel ärra. Agga pojale jättis ta kalli pärranduse järrele, se on: Wardi lapsed kaswasid wannaisa silma al waggaks ja mõistlikuks innimesiks.

13.

Karel ja Peter ollid naburi rahwa lapsed, agga Peter olli õel pois, kes teistele püdis kahjo teha. Karel manitses tedda ükskord sellepärrast õige wennalikult. Agga Peter hakkas tedda selle hea eest wihkama ja püdis temmale sedda kurjaga tasfuda. Karli õuest käis õige jalgteeradda Petri ajast läbbi tänna-wale wälja ja Karel pididi saggedašte sedda teed käima. Peter weretas mõnne surema kiwwi teeradda peale, et Karel nende ülle kormmistades haiget saaks ja temma tedda siis wõiks hästitada. Agga widdewikul ütles Petri isä temmale: jookse rutto Karli jure ja to minno penikese liwaga tahk sealt ärra, mul on sedda waja; agga ussina. Peter jooksis rutto ja olli omma ülleannetust jo ärraunnustand. Ta kormmistas ülle kiwwi, löi teise külge omma silmnäo ja ninna weriseks, ja jäi uimaseks mahha. Issa otas tedda, ja kui ta ei tulnud, läks ta isse järrele, ning leidis poisi jalgte peal werrine maas ollewad. Ta tõi tedda tuppa, ja kui ta kulamise warral teada sai, kuidas ja

mißpärrest kiwwid tee peale sanud, manitseta poega kõwma sõnnaga ja ütles õppetuseks: Kes teisele auko kaewab, se isse siise langeb.

14.

Ismaeli kaupmehhed müsid Josepi Egiptusemaal Potiwarile ärra. Sesamma näggi, et Josep õiglane ja wagga noor mees olli, ning panni tedda sepärrest kõige omma koja ülle. Agga Potiwar abbiõasa olli Summalakartmata. Ta hakkas Josepit patto tõle melitama. Siis wastas temmale Josep: kuida peaksin ma sedda suurt kurja teggema ja Summala wasto patto teggema! — Naese wallekaebduse pärrest heideti Josep küll wangitorni; agga Summal peastis tedda sealt ja üllendas tedda Egiptuse kuningaga üllemaks teendriks.

15.

Erik ja Räsper ollid mõllemad wallatumad poisid. Nad käisid sagedaste naabri nairija wiljapu-ajas keeldud wõerusel. Naber sai jo arro, et wargad ajas käisid ja piddas paasi. Widdewikul tullid mõllemad poisid ruttu ülle aja, teine tõmbas nairid, teine murdis terve oksa õuntega mahha. Naber Nusak astus ette ja wõttis piisokesed wargad finni. Agga nad pallusid tedda üllewägga ja tõotasid, ei ial ennam sedda tehha. Naber Nusak uskus neid ja lastis neid lahti. Agga ei kuigi kaua pärrest sedda leidis ta neid jälle ajas. Nad kargasid ta eest ärra, ning

ta läks nüüd ja räkis sedda nende isale. Issa kutsus pojad ette; agga nad salgasid isja ees kõrwaste, et nad ial naabri ajas olla käinud. Issa uskus neid. Agga naber Afsak ütles ärraminnes raske süddamega: lapsed! ei teie käsfi käi elloaeges mitte hästi. Ning sesinnane sõnna läks ka täide. Nemmad kaswasid pikkuses ja warguses ja widi wimaks mõllemad ärra Sibberi-maale.

16.

Peet olli kawwal omma wendade ja õddede peale walletama. Saggedaste teggi ta isje pahhandust ja lütkas siis süüd ni osawalt teiste peale, et wannemad tedda uskusid ja teisi karristasid. Agga wallel on lühhikesed jallad. Ükskord näggi emma omma silmaga, kuidas Peet pima pealt kore risus ja ärrasõi. Nüüd tahtis ta Peedi tõsitudust katsuda ja hakkas asja järrele kulama; agga Peet lütkas süüd tõenäol omma õe Krõda peale. Selle häbbemata walle eest sai Peet kõrwaste witsu ja temma wannemad ei uskund tedda kaua aega ennam mitte.

Ei us'ta, kes kord walletab,
Ei süiski, kui tõt kulutab.

17.

Hans mängis teiste poistega tännawal, ja wiskasid ühheskoos rattast. Korraga kargas rattas üle aja ja löi Albotallo õues kanna surnuks. Kui poisikesed sedda näggid,

jooksid nad kõik ärra. Teisel päeval ollid poisikesed jälle sealsammas paigas, muudkui Hans mitte. Albo perremees kutsus neid ükshawal ette ja küsis neilt, kes temma kanna mahhawiskanud. Kõik salgasid sedda süüd, egga öölnud sedda teadwad. Sedda sai Hans teada, ja olli temmal sellest kahjo, et temma sõbrad selle pahhanduse aimo al ollid. Ta läks sepärrast perremehhe jure, ning tunnistas lausa, et temma wiskamise läbbi rattas kannale otsa teinud. Ta pallus andeks ja töötas sedda kahjo tasfuda, kui ta ükskord tenijaks saaks. Perremehhel olli sefuggusest otsekohhe melest ni hea meel, et ta temmale sedda süüd andeks andis ja pealegi, et ta waene laps olli, ta kolitamise eest murret kandis. Wimaks wöttis ta tedda omma tenistusse ja olli temmaga wägga rahhul; sest ta olli ommas kõnnes allati tõeline. Kõik küllarahwas nimmetas tedda ausaks Hansuks.

Dh ärra rägi kawwalast,
 Ja kardada wallet ütlemast,
 Kes süta, sell' eest kosta sa,
 Mis õige, sedda tunnistata.

18.

Peter olli teiste poistega õitses. Seal liggidal olli nairiaed. Tullelõkke põlles wallu-
 faste. So olli suur hunnik süssi ja tuhka,
 ja poistel hakkas kange himmo küpse nairiste

peale. Siis ütles Tõnts: tome nairid, need polle kaugel ja on maggusad. Peter kostis: egga need meie nairid polle, egga meile olle mahhatehtud, need on jo wõerad. Agga Widrik wastas: egga meid nüüd kegi ei nä, kui nairid tome. Peter kostis selle peale: innimesed maggawad kül, agga Summal ei magga, Temma nääb pimmedasfegi ja on keelnud: sinna ei pea mitte himmustama. — Sul on õigus, ütlesid kõik teised, ja jätsid sedda pahha tööd teggemata.

Sul ärgo olgo himmustust

Sest, mis on teise pärrandus. —

19.

E. wallas ollid talloperremehhed kõik rentnikuks sanud. Agga sullased, kes enne teo-orjuse ajal mõisas tööd fundmuse warral teggid ja kurja haukusid, teggid perremeeeste koddose ello mõrruks. Nüüd olleks piddand perremehhed pitkamelega omma sullasid pärrandama. Agga se wõttis palju aega, ja kossund kukkur andis lubba lühemat teed wallitseda. Kus hea tubli sullase teadsid ollewad, sellele pakkuti altkää pole rohkem palka; wanna perremees liffas seddasamma ja rohkemgi. Kui õelad sullased sedda nägid, nõudsid nad seddasamma palka, ja et palju wallitseta ep olnud, said nemmad ka sedda. Nenda läks sullaste palk ni kõrgele, et perremehhed selle al äggasid ja kōhbut

pallusid wahhet tehha. Sedda kohhus ei teinud, ja pididi iggaüks sedda koormat kandma, mis ta isse omma selga olli siddunud.

Muud' omma ärra himmusta,
 Ning wõera orjad finnita,
 Et nemmad jäwad paigale
 Ja teggewad tööd ausaste.

20.

Wiido olli omma norel põlwel sedda pahha ammetit õppinud, et ta näppud wõerast asjust rahhul ei seisnud; seal jures walletas ta ka. Eest: „kes walletab, se warastab“ ütleb wanna sõnna. Kui ta mehheks sai, kaswasid ta pattud ka suremaks. Ei wõinud selle töö ots teisiti olla, kui et ta wimaks lõksu läks, kohto kätte langes ja ommalt maalt ärrawidi, ning naest ja lapsi mahhajättis. Agga pahhem olli weel se luggu, et lapsed ollid õppind isä jälgil möda käima. Wannem poeg anti sellesamma ülleannetuse pärrast peagi ärra soldatiks. Noremad kaswasid taggajärrele, agga ep sanud neistki suurt asja. Emmast polnud neil suurt juhatajat, waejus ja ülleannetus hoidis neid kolist eemal, ning nenda läks kõik se feltskond nurja. Siin läks tõeks se sõnna: „Summal nuhtleb wannemate pattud laste kätte.“

21.

Ludwi olli wägga härda süddamega inime. Kus ta ial jõudis, seal olli ta

walmis head teggemas. Temmal enne'el olli 7 last. Siiski wöttis ta, kui ta wend surri, ühhe temma lastest ommale kaswatikuks, teiste eest murretses ni, kui õige lelle kohhus olli; ja naese õepoja koggus ka omma warjo alla. Sesuggune pessakond kullutas jo leiba ja riet. Agga Ludwi ei tüddind ial ärra, waid olli allati rõmus ja lahke iggamehhe wasto. Ei olnud maailma warrast temmal just liga. Kui ta surri, olli nappus aidas ja kutrus. Agga se Jssand, kel kõik täib anda, ja kelle tääs kunningate süddamed on kui weesoned, se teggi hea innimeste süddamed lahti, kes temma lastele sedda rohkeste kätte tasfusid, mis temma teistele teinud. Dige filmnähtawalt olli siin Jummalala töotus nähha, kes lastele kätte tasjub wannemate heateggo ja armastust.

22.

Head lapsed.

Pissoke Widrik ja Mina — wend ja õdde — ollid wägga wisakad lapsed. Hommiko tõusid nad ilma ajamata üllese, pannid ridese, pessid ommad silmad, kaela, kõrwad, kääb puhtaks, ja suggestid pead filledaks. Kõik se sündis ilma sõnna lausumata. Renda walmis ehhitud tullid mõllemad issa ja emma ette, andsid neile kät ja ütlesid: terre hommikut armas issa ehk kallis emma. Siis

pannid kääd risti ja luggesid omma hommiko-
salmikese, wannemate ees püsti seisestes nenda:

Sind taewa Jäsa kidan ma;

Mo südda tännab lõpmata,

Et olled mödalainud ööl

Mind truißt hoidnud, kaitšnud weel.

Siis wõtšid omma õppimist ehk tallitust
käsšile. Kui koli läksid, siis terretasid Kool-
meistrit nisamma wisakalt ja pannid holega
tähhele, mis õppetati. Kui koolitunnid otsa
said, läksid nad rahholiselt koddo. Ei kiffa
ja kärra neist ial kuulnud. Kõik kullarahwas
ütlesid omma lastele saggedaste: wadake, mis
head lapsed Widrik ja Mina on. Kui nad
koddo tullid, katsusid nad esmalt sure holega
kõik õppetust läbbi, mis koolmeister ülles-
andnud õppida —, ja siis wast, kui se neil
peas selge olli, lahutasid omma meelt lap-
seliko mängimise ehk liulaskmisega. Kui sõ-
malauale tullid, siis pannid kääd risti ja
luggesid püsti seisestes:

Oh Jäsand Jesus tulle Sa

Meil wõeraks isse, õnnista

So andid meil, ning tännoga

Neid wastowõtma õppeta. Amen.

Siis sõid wisakalt, egga teinud omma
ridid mitte toidoga märjaks ehk raswaseks.
Üllepea hoidšid nad ommad rided ikka puh-
tad, egga pühkind kääkse külge mitte ninna.
Kui nad middagi weel iggatšesid, siis pallusid
šedda wisakalt wannemate kääst, ning ei ajand

ialgi kät isse liuda. Kui sõnuks said, pannid jälle kääb risti ja lugesid:

Au ja kitus Summalale,
Kes meil' andis toito jälle;
Dnnista meil järgeste
Leiba, ikka rohkeste. Amen.

Dli õhto kätte tulnud, siis tullid jälle wannemate jure, lugesid kääb ristis omma õhto = salmikese:

Sel õsel, taewa Jssa, wotta
So ingli tiwaga mind katta;
Ring Jesu kalli werrega
Mind kõigest pattust puhhasta. Amen.

Nenda kaswasid nad tarkuses ja pikkuses ja armus Summala ja innimeste ees. Mehhe põlwes aitas Widrik issa iggapiddi ja tui ta maja omma kätte wõttis, hälitses ta omma wannemaid lapseliko armastusega surmani. Nisamma teggi ka Mina. Kui täiskaswanuks sai, läts ta mehhele, ja tahtis wannemaid omma jure sada. Ring selle asja pärast tulli õe ja wenna wahhel mõnnikord sõnnelemine, et mõllemad wannemaid omma jures tahtsid piddada. Wimaks teggid wannemad isse wahhet, ja ollid omma tahtmist möda, kord poja jures, kord tütre jures, ja näggid jures rōmus lapse = lapsi. Agga Summala õnnistus olli nähtawalt nende hea laste peal.

23.

P a h h a l a p s.

Käsuper olli ainus poeg omma wannemil. Sepärast olli temmal wolli tehha, mis

tahtis. Ta tõnnis ja karjus, sest polnud wigga; witsa ragu ei raatsitud temmale näidata, ta olli ainus poeg. Selleläbbi ei saanud temmast head nahka. Kui ta õhto piddi maggama minnema, siis ta tõnnis. Kui hommiko piddi üllestõusma, siis ta ei saand unnest lahti, ja kui wäggise aeti, siis karjus. Ei ta teadnud, kus õhta püksid ehk sukkad jäid, waid piddid temmale kätte todama ja jalga aetama. Ei ta wiitsind ennast pesta, ja kui emma ta filmi tahtis pesta, siis ta karjus, ja kargas kääst ärra. Sepärrast olli ta filmist allati hirnus, kõrwad senetand, käd korpas ja juuksed sarwis. Kui ta nenda naabri laste hulka läks, siis pilkas terrane Madli tedda nenda:

Kriim-Käsper jälle meie seas,
 Waat juuksed on tal sarwis peas,
 Ring pessemata on ta ka:
 Kriim-Käsper õige nimmega.

Ei ta wiitsind middagi head õppida, ei kolis käia, egga tööd teha. Sai ta täieks mehheks, siis witis aega weddelemisega, hakkas wina joma ja tüllitsema. Selle eest langes ta kohto karristuse alla. Kül nomisid wannemad tedda nüid; agga kõit olli jo hilja, egga parrandand tedda enam, sest:

Wis norel põlwel õppitud

Saab wannul päiwil petud.

Räsper läks wimati ni öelaks, et ta wan-
nemate wasto hakkas. Selle ülleannetuse
pärast wõtsid wallawannemad nõuks, tedda
kui kōlwatumat liget kōggokonnast ärrasata.
Ugga et ta wannematele ei tahhetud kurwas-
tuse kõrwa weel häbbi teha, siis pandi Räs-
per soldatiks, kus ta karri al sõnnakuulmist
ja korraliko ellowisi õppis.

Kirja wahhe = tähhed.

• Punkt.	—	Mõtteleja = täht.
, Komma.	'	Kustutaja = täht.
; Kommapunt.	„“	Wõera sõnnade = täht.
: Kolon.	() []	Klamride = täht.
! Dhkamise = täht.	=	Politaja = täht.
? Küssimise = täht.	∴	Kordaja = täht.

N u m r i d.

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	
101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	
120	130	140	150	160	170	180	190	200	300	
400	500	600	700	800	900	1000.				

űts ford űts.

1	ford	1	on	1
2	×	1	=	2
3	×	1	=	3
4	×	1	=	4
5	×	1	=	5
6	×	1	=	6
7	×	1	=	7
8	×	1	=	8
9	×	1	=	9
10	×	1	=	10

1	ford	2	on	1
2	×	2	=	4
3	×	2	=	6
4	×	2	=	8
5	×	2	=	10
6	×	2	=	12
7	×	2	=	14
8	×	2	=	16
9	×	2	=	18
10	×	2	=	20

1	ford	3	on	3
2	×	3	=	6
3	×	3	=	9
4	×	3	=	12
5	×	3	=	15
6	×	3	=	18
7	×	3	=	21
8	×	3	=	24
9	×	3	=	27
10	×	3	=	30

1	ford	4	on	4
2	×	4	=	8
3	×	4	=	12
4	×	4	=	16
5	×	4	=	20
6	×	4	=	24
7	×	4	=	28
8	×	4	=	32
9	×	4	=	36
10	×	4	=	40

1	ford	5	on	5
2	×	5	=	10
3	×	5	=	15
4	×	5	=	20
5	×	5	=	25
6	×	5	=	30
7	×	5	=	35
8	×	5	=	40
9	×	5	=	45
10	×	5	=	50

1	ford	6	on	6
2	×	6	=	12
3	×	6	=	18
4	×	6	=	24
5	×	6	=	30
6	×	6	=	36
7	×	6	=	42
8	×	6	=	48
9	×	6	=	54
10	×	6	=	60

1	ford	7	on	7
2	×	7	=	14
3	×	7	=	21
4	×	7	=	28
5	×	7	=	35
6	×	7	=	42
7	×	7	=	49
8	×	7	=	56
9	×	7	=	63
10	×	7	=	70

1	ford	8	on	8
2	×	8	=	16
3	×	8	=	24
4	×	8	=	32
5	×	8	=	40
6	×	8	=	48
7	×	8	=	56
8	×	8	=	64
9	×	8	=	72
10	×	8	=	80

1	ford	9	on	9
2	×	9	=	18
3	×	9	=	27
4	×	9	=	36
5	×	9	=	45
6	×	9	=	54
7	×	9	=	63
8	×	9	=	72
9	×	9	=	81
10	×	9	=	90

1	ford	10	on	10
2	×	10	=	20
3	×	10	=	30
4	×	10	=	40
5	×	10	=	50

6	ford	10	on	60
7	×	10	=	70
8	×	10	=	80
9	×	10	=	90
10	×	10	=	100

Kirjutuse tähhed.

A B D E G H I K L M N O P
R S T U V W — A O U.

a b d d e g h i j k l m n o p r s t u v w — a o u.

1. Kuu ja kirjutad, pead ja suved tähhed kõik
"ühhepikkused, misjokused jälle kõik "ühhekörgused
teggema.

2. Haa peavad kõik tähtsed ühtlasi üllensised asjad paremate käite kinga allena, ei tohki üha täht puisti, teine maati, kolmas selliti olla.

3. Peidatud peavad ka õljehobu allena, ja üheltainget teine teiselt. Ei tohki aida wabad ka ühes asjas kirjumat, teises asjas laiemal olla; ei ka üha aida wabad kirjua, teine jälle kai olla. Sepäriast õrhi õiged joni etelõntama, ja nende peate kirjutamata

4. Ohga jolt palle weel küi, et ja illupajit oshad kirjutamata, ja pead ka öiete kirjutamata. Sepäriast panna weemise ja lugemise jures tähtede, mislugusid tähti riga jönnakõhku ja jönnu peate nullat.

5. Hoi ja aida asjas jönnu pead palitama, juis pead se ikha nende jündama, et jönnakõhku hakkestamata jääd.

